

דלא נחית אלא לפרושי שעור משך רה"י, בין במקום מוקף, בין בבלתי מוקף, ובלי ספק שעובי המחיצה מצטרף למשך ד"ט, כמ"ש תו' וכדמוכח מגמרא ערוכה שהביאו. ואי אפשר להר"מ לחלוק על זה, שהרי הוא ז"ל פסק כך גבי בור וחולייתיה. וכן דעת הרב ט"ז, שהמחיצות מצטרפות, והוא פשוט מאד והאר"ך בדוחקים בחנם. ואין צורך שהכל שוין בכך. ודלא כבמג"א [ס"ק א], שכתב בפשיטות שאין העובי מצטרף לרוחב ד', וזה דבר בטל.

אמנם צריך לידע שיש חילוק בדבר, דודאי היכא דהמחיצות בריאות להשתמש על גביהן ע"י הנחת דף עליהן, פשיטא דמצטרפין, ובהא כ"ע מודו. איברא היכא דאינן בריאות ולא ראויות להשתמש ע"ג בהאי גוונא אשכחן פלוגתא לקמאי, דלהר"ף והרמב"ן בס' המלחמות ולהרשב"א, כה"ג לא מצטרף עובי המחיצות להשלים ד' לחלל, כמ"ש בשמעתא דכוורת ובעה"ק. ונעלמו דברי כל אלו הגדולים, מעיני האחרונים ז"ל, אילו היו רואין אותן לא היו טורחין בכך, ובטלה מחלוקת מעתה, דודאי המחיצות מצטרפין לתשלום ד"ט רוחב, והושוו כל המחברים בכך, אם הן מחיצות הראויות להשתמש ע"ג בדף. מיהא כי פליגי בשאינן ראוין לכך, דלהר"מ אפ"ה מצטרפי, ולהר"ף וסייעתיה ככה"ג לא מצטרפי, כיון דלא חזו לתשמיש.

ואפשר דבהא נמי התו' מודו דבעינן דחזו לאשתמושי עלייהו, ולא סגי בלא"ה לאצטרופי לארבעה, כדמוכח בהדיא בגמרא דעירובין. ולא קמפלגי אלא בענינא דכוורת, דלמר מיחזו חזו לתשמיש, ולמר לא חזו, משו"ה לא מצטרפי. והכי מסתברא, לאפוקי נפשין מפלוגתא, ודברים הללו פשוטים וברורים באין ספק.

ודלא כט"ז דלא ברירא ליה כולי האי והניחה בצ"ע מפני גמרא דהזורק.

ולא ידענא מאי קשיא ליה מהתם, דהא למסקנא, טעמא דלאחרים עושה מחיצה, שייך לעולם, כיון דמצטרף. ותו לפמ"ש תו' שם, ההיא בעיא לא קאי אלא ככרמלית, אבל בכותל המוקף לר"ה, ועשאו רה"י, לא הוה קמבעיא ליה דפשיטא עושה מחיצה לעצמו, ולא צריך לטעמא דלאחרים עושה מחיצה. ועוד לפי מה שבארנו בעזה"י, דמחיצות הראויות להשתמש בהן ברוחב ד' בעינן, כי היכי דלצטרפי, א"כ לא תקשי נמי מהתם, דמיירי במוקף לכרמלית, בקעה רחבה הרבה, ואין צורך שם לצרוף הכותלים לעשותו רה"י, אלא מפני שאין בכותל רוחב ד', משו"ה קמבעיא ליה אי הוי רה"י לעצמו, אע"ג דלא חזי לאשתמושי ביה בד"ט, דע"י דף נמי לא חזי, מאחר שהמחיצות מרוחקות הרבה זו מזו, משא"כ במקום צר פחות מד"ט, המוקף בכותלים שעל ידיהם ראוי להשתמש על פני כל רחבו, בדף שמניחו מזה לזה, שנעשה המקום חשוב רחב ד"ט על ידי דף זה כדלעיל, ודאי הכותלים מצטרפין לחלל, וא"צ לטעם לאחרים עושה מחיצה. זה ברור. אין כאן ספק בעולם.

נמצאו זה וזה מחולקים בשבת שלהם, מבני המדינה, שיצאו ממנה וששבו אליה, ששלשתן אינם שוים במנין, לכל אחד שבת בפני עצמו. אעפ"כ בשו"ב למקומו, על כרחו הוא נמשך אחר אנשי המקום שפגע שם, אין לו לשבות אלא אותו שבת של בני אותו מקום, מ"מ במדבר שאין שם ישוב קהל מירשאל, השבת נמשך ונקבע על פי עובר אורח, כפי הדרך שבה לשם, אם ממזרח, או ממערב, ולפי מה שמוצא בחשבוננו עושה שם שבת, והוא שבת שלו ממש לכל דבריו. אלא שהשבת הגמור האמיתי המוחלט, ודאי אינו אלא בארץ הקדושה, שעליה נתייסדו כל מצות התורה (כמ"ש הכוזרי [מאמר שני סי' יח-כ] ורמב"ן עה"ת [ויקרא יח, כה]) בעצם וראשונה, גם המצות שאינן תלויות בארץ, מ"מ עיקרן על ארץ ישראל נצטוו¹.

צ"ע איך ינהגו היושבים או נוסעים במדינות הסמוכות לקוטב, שלפי רוב הקורבה, מתארך היום, יש שיהיה חודש או שני חדשים יום אחד, וכן יותר, עד שימצא מקום יתארך היום חצי שנה, וכן הלילה חצי שנה, ותחת הקוטב לא יש יום ולילה כלל אלא כל השנה כולה הוא בין השמשות שם, לפי שאין באותו מקום עלית ושקיעת השמש, כי המשוה הוא אופקם, א"כ כיצד יעשו שם שבת. ונ"ל שיש למנות שם שבעה ימים שוים של כ"ד שעות שוות שלנו, ומחשב מיום שהגיע לשם, מונה הימים בשעות, ומקדש שביעי, כדרך שזכר לעיל להולך במדבר².

סימן שמה

[קטז]. בטור. רה"י הוא המקום המוקף מחיצות גבוהות י' ויש בו ד' טפחים על ד' טפחים. דקדק הב"ח מכאן דס"ל לרבינו דעובי מחיצות מצטרף לרוחב ד', והקשה עליו מדידה אדידיה, דלקמן שלהי סימן זה, מייתי לישניה דהרמב"ם בפשיטות, דמשמע דבעינן ד' טפחים אור, מלבד עובי המחיצות, מדקאמר וביניהן ד', וסלקא ליה בקושיא. ולענ"ד אין כאן דיוק לגמרי, לא מלשונו של בעה"ט, דאדרבה לכאורה משמעו שהמקום המוקף צריך שיהא בו ד"ט, מלבד המחיצות, דהכי ודאי דייק לישניה טפי. ואיברא מלישניה דהר"מ נמי לא מוכח מידי מדנקט וביניהן, דהא ודאי אפשר לפרושי מאי ביניהן דקאמר בין הכל דהיינו כל הרוחב, עם עובי המחיצות (וכ"פ הט"ז [ס"ק ב]). וזה מוכרח, דאל"ה, אלא מאי ביניהן, אור שביניהן דווקא, א"כ ברוחב המחיצות לא אכפת ליה כלל. אטו אם המחיצות עצמן רחבים ד"ט לאו רה"י נינהו, הא ודאי לאו מילתא, דהא גרר ד' היינו רה"י גמורה, וכיון שחולקין רשות לעצמן, הרי ודאי פשט רשותן גם למטה, דאע"ג דלית ביה ד' נדון משום חורי רה"י, שאי אפשר בענין אחר, וכדאיתא נמי בהדיא לקמן בכ"י סימן זה בשם המ"מ, וכן בהג"ה דש"ע [סעיף יט]. אלא מהא ליכא למשמע מידי,

שדמ. 1. עיין מש"כ רבינו בזה לעיל סי' א' לענין קימת חצות.

2. וכ"כ התפארת ישראל כבועז סוף פ"א דברכות, עיי"ש.

א"י ינהגו אחד השו"ב תחת אחד הנוסעים

שיכון תלונת בכ"ח על הסוד דק"ל מדידה אדידיה

ופשר דבר בענין טובי המחיצות מן מצטרפין לד"ס שלא טמזו עליו האחרונים

והסרת ספיק ופקוקו של הס"ז